

Kuntien ja aluehallintovirastojen terveydensuojeluviranomaiset

Yleisten uimarantojen uimaveden laadun valvonta uimakaudella 2019 ja uimarantoja koskevat raportoinnit

Valvira ohjaa terveydensuojelulain (763/1994) ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa. Tässä kirjeessä annetaan ohjeita sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (177/2008) soveltamisalaan kuuluvien yleisten uimarantojen uimaveden laadun seurantaan ja valvontaan sekä uimarantoja koskevaan raportointiin.

Yleisten uimarantojen luettelon raportointi

Uuden tietojärjestelmän (VATI) raportointihaasteiden vuoksi valvontayksiköiden on kirjattava uimarantoja koskevat tiedot VATI-tietojärjestelmän lisäksi liitteenä olevaan uimarantaluetteloon (liite 1) ja toimitettava se 30.4.2019 mennessä aluehallintovirastoon, josta luettelo toimitetaan edelleen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL).

Seuraavat kohdat on hyvä tarkastaa:

- Uimavesiprofiilin ja uimavesitulosten verkkosivuosoitteiden oikeellisuus
- Uimarantaluetteloon vaikuttavat muutokset
- Uimarantaluettelon julkistaminen ennen uimakauden alkua
- Yleisön mahdollisuudet vaikuttaa uimarantaluetteloon

Lisäksi VATI- järjestelmässä:

- Jos koordinaatit puuttuvat paikan tiedoista:
 - *Kopioi itäinen ja pohjoinen koordinaatti liitteestä 1 (lukuarvoja ei saa muuttaa!).*
 - *Koordinaattijärjestelmä on EUREFFINMAANTIET (= ETRS89, WGS84).*

Uimaveden laadun seuranta, valvonta ja näytteenotot

Uimaveden laadun säännöllistä seuranta ja valvontaa varten laaditaan seurantakalenteri, johon merkitään näytteenottojen ajankohdat. Seurantakalenterin laatimisessa otetaan huomioon kaikki näytteenotolle asetetut vaatimukset. Näytteenottojen väärään ajankohtaan liittyvät tilanteet ovat aiheuttaneet eniten näytteenoton puutteita. Myös näytteenoton unohtaminen johtaa hyvin todennäköisesti näytteenoton puutteeseen. Yksikin näytteenottoon liittynyt virhe on liikaa silloin, kun seuranta toteutetaan vähimmäisnäyttemäärän mukaisesti. Seurantakalenterin laatimisessa kannattaa ottaa huomioon edellisten uimakausien näytteenottoon liittyneet palautteet.

Dnro V/10815/2019

1.4.2019

Seurantakalenteri laaditaan seuraavien näytteenoton periaatteiden mukaisesti:

- Ensimmäinen näyte otetaan noin viikko, enimmillään kaksi viikkoa ennen uimakauden alkua.
- Seuraavat, vähintään kolme (Lapin maakunnassa ja Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa vähintään kaksi) näytettä otetaan tasaisin väliajoin uimakauden aikana.
- Näytteenottojen väli ei saa ylittää yhtä kuukautta eli käytännössä 30 päivää.
- Uimakaudella tarkoitetaan 15.6. ja 31.8. välistä ajanjaksoa (Lapin maakunnassa ja Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa 25.6.–15.8.), jonka aikana uimarannalla on odotettavissa huomattava määrä uimareita.

Uimaveden laatua ja valvontaa koskevien tietojen raportointi

Uuden tietojärjestelmän (VATI) käyttöönottoon liittyvien haasteiden vuoksi valvontayksiköiden on kirjattava uimarantojen laatua ja valvontaa koskevat tiedot sekä

1. VATI-tietojärjestelmään että
2. Liitteenä 2 olevaan ”*Prosenttipistelaskuri 2019.xlsx*”-tiedostoon.

Tiedot on kirjattava VATI:in ja liite 2 on toimitettava asianomaiseen aluehallintovirastoon 30.9.2019 mennessä. THL raportoi tiedot Euroopan komission tietojärjestelmään vuoden loppuun mennessä.

Raportoinnissa huomioitavaa:

- Näytetiedot on kirjattava oikein.
HUOM. Prosenttipistetaulukossa nollatulokset annettava muodossa ”*määrittämissuoritus*”, koska uimavesiluokan laskukaava on logaritminen (arvosta 0 ei voi määrittää logaritmia).
- Toimenpiderajojen ja tavoitetasojen ylittyessä on muistettava kirjata ”*Merkittävät hallintoimenpiteet*”.
- Liitteessä 2 on taustalla laskukaava, joka laskee uimavesiluokan automaattisesti.

Uimavesiluokka määritetään uimakausien 2016-2019 suolistoperäisten enterokokkien ja *Escherichia coli* -bakteerin valvontatutkimustulosten perusteella. Aluehallintovirastoista toimitetaan kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tarkistettut tulokset uimakausilta 2016-2018 (liite 2), joita käytetään uimavesiluokan määrittämisessä.

Vuoden 2019 tietojen kirjaamisella VATI-tietojärjestelmään mahdollistuu prosenttipistetaulukkoa vastaavan raportin luominen VATI:in. Tietojärjestelmässä on saatavilla aiempien vuosien 2016-2018 tiedot, joten vuoden 2019 tietojen avulla voidaan järjestelmään toteuttaa ko. raportti.

Kaikkien uimavesien on oltava vähintään tyydyttävässä luokassa. Jos uimavesi on luokiteltu huonoksi viitenä peräkkäisenä vuotena, tai jos uimaveden laatua ei jo sitä ennen saada käytännössä tai kohtuullisin kustannuksin vähintään tyydyttävään luokkaan, uimaranta on asettava pysyvään uimakieltoon ja poistettava uimarantaluetelosta.

Dnro V/10815/2019

1.4.2019

Tulosten yhteydessä raportoidaan uimakauden aikana toteutetut hallintatoimenpiteet, joita ovat esim. saastumistilanteen selvittäminen lisänäytteiden avulla tai uimarannan asettaminen tilapäiseen uimakieltoon syanobakteerikukinnan vuoksi.

Uimavesiprofiili

Jokaiselle uimarannalle laaditaan uimaveden ominaisuuksia, laatua ja uimavettä kuormittavia lähteitä kuvaava uimavesiprofiili. Uimavesiprofiilin tarkistamisen ajankohta määräytyy uimavesiluokan perusteella: mitä huonompaan luokkaan uimavesi on luokiteltu, sitä tiheämmin uimavesiprofiili on tarkistettava. Uimavesiprofiili on päivitettävä aina silloin, kun uimarannan läheisyydessä toteutetaan toimenpiteitä, jotka vaikuttavat uimaveden laatuun, tai kun edellisten uimakausien aikana uimavedessä on havaittu uusia mahdollisia uhkia uimareiden terveydelle. On suositeltavaa aika ajoin tarkistaa ja tarvittaessa päivittää myös erinomaiseen luokkaan kuuluvan uimarannan uimavesiprofiili. Uimavesiprofiiliin perustuva yhteenveto uimavedestä tulee olla uimarannalla yleisön nähtävillä.

Uimavesiprofiilin tarkastustiheys (STMa 177/2008, liite IV):

	Erinomainen*	Hyvä	Tyydyttävä	Huono
Vähimmäis-tarkastustiheys	5 vuotta	4 vuotta	3 vuotta	2 vuotta

* Valviran suositus, ei asetuksen vaatimus.

Syanobakteerit

Syanobakteereita esiintyi uimavesissä yleisesti viime kesänä. Syanobakteerikukintaan on syytä varautua myös tulevana kesänä. Syanobakteerien esiintymisen runsauden arviointi uimavedessä perustuu aistinvaraiseen havainnointiin. Syanobakteerihavaintoihin suhtaudutaan oletuksella, että niistä voi olla haittaa uimarin terveydelle. Jos uimavedessä on runsaasti syanobakteereita, uimarannalle asetetaan Uiminen ei suositeltavaa tai Uiminen kielletty -symboli ja kerrotaan tilanteesta uimarannan informaatiotaululla ja verkkosivuilla. Tiedottamiseen liittyvää ohjeistusta on saatavilla Valviran Uimavesi-verkkosivulla.

Uimavesivälitteiset epidemiat

Viime kesänä uimaveden välityksellä sairastui ainakin 180 uimaria. Osa sairastumisista aiheutui norovirusten tai kampylobakteerien saastuttamasta uimavedestä, osa tapauksista liittyi rannikkovesissä esiintyneeseen *Vibrio cholerae* -bakteeriin.

Vibrio-suvun bakteerit

- Hellekesän aikana bakteeri voi lisääntyä lämpimässä, vähäsuolaisessa rannikkovedessä.
- Uimavesivälitteisissä vibriotartunnoissa kyse ei ole kolerasta vaan tavallisimmin haavaumien kautta saadusta ihoinfektiosta.
- *Vibrio*-suvun bakteerit voivat aiheuttaa terveystarvikkeen erityisesti henkilöille, joiden puolustuskyky on alentunut sairauden tai pitkäaikaisen lääkityksen vuoksi ja joilla on rikkoutunut iho tai muita haavaumia.

Dnro V/10815/2019

1.4.2019

Uimavesivälitteiset epidemiat kuuluvat valtioneuvoston asetuksen (1365/2011) mukaisesti ilmoitettaviin, selvitettäviin ja raportoitaviin epidemioihin. Uimavesiepidemian epäilystä tehdään ilmoitus elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden ilmoitusjärjestelmään (RYMY). Uimavesivälitteisen epidemian ehkäisemistä ja selvittämistä koskevaa tietoa on saatavilla THL:n ja Valviran uimavesiä käsittelevillä verkkosivuilla.

Lisätietoa

Valvira, Uimavesi -verkkosivu

<http://www.valvira.fi/ymparistoterveys/terveydensuojelu/uimavesi>

THL, Uimarantojen vesi -verkkosivu

<https://www.thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi>

THL, Uimavesivälitteiset epidemiat -verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/uimavesivalitteiset-epidemiat>

Uimavesivälitteisestä epidemiaepäilystä ilmoittaminen (ns. RYMY-järjestelmä)

<https://palvelut2.evira.fi/rymy/>

THL, Sinilevät -verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/sinilevat-eli-sinibakteerit>

THL, Vibrio-suvun bakteerit – verkkosivu

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/uimarantavesi/vibrio-suvun-bakteerit>

Lisätietoja antavat

Ylitarkastaja Heli Laasonen, Valvira, puh. 029 520 9631, heli.laasonen@valvira.fi

Erikoissuunnittelija Outi Zacheus, THL, puh. 029 524 6374, outi.zacheus@thl.fi

Ryhmäpäällikkö *Eeva Saari*
Eeva Saari

Ylitarkastaja *Heli Laasonen*
Heli Laasonen

Liitteet Liite 1. Luonnos yleisten uimarantojen luetteloksi 2019.xlsx
Liite 2. Prosenttipistelaskuri 2019.xlsx (sis. uimakausien 2016-2018 tarkistetut)
HUOM. THL toimittaa molemmat liitteet suoraan ao. aluehallintovirastoon.

Tiedoksi STM / Jarkko Rapala
THL / Carita Savolainen-Kopra ja Ilkka Miettinen